

УДК 801.8:001.891

**РОБОТА РЕДАКТОРА НАД ОБРАЗНІСТЮ
НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ТЕКСТУ**

О. В. Тріщук

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»,
вул. Янгеля, 1/37, м. Київ, 03056, Україна*

Досліджено засоби вираження експресії в науково-інформаційному тексті, які допомагають оживити надмір «сухий» виклад і надати йому більшої переконливості. Чільне місце відведено метафорам і фразеологізмам, стислість і глибина образного світу яких дає змогу точніше й адекватніше передати авторську думку та його неповторний стиль. На синтаксичному рівні експресивність забезпечується виділенням тих чи інших аспектів, уточненням якоїсь важливої з точки зору інформатора інформації, поданням додаткових відомостей, пояснень, щоб привернути до них увагу читача. Отже, редактор має слідкувати за використанням уточнювальних вставних і вставлених конструкцій. Робиться висновок про те, що не варто боятися «впускати» іноді в науково-інформаційний виклад форми, властиві живій мові. Розумне застосування експресивних лаконічних мовних структур не лише не зіпсує його, а навпаки, зробить комунікативно повноцінним.

Ключові слова: науково-інформаційний текст, образність, експресія, метафора, фразеологізм.

Постановка проблеми. В умовах становлення інформаційного суспільства й інформаційно-комунікаційної революції, яку нині переживає світова спільнота, спостерігаємо активне створення баз даних, представлених науково-інформаційними текстами. З огляду на це фахівці з видавничої справи та редагування повинні вміти аналізувати інформацію, що міститься в різних першоджерелах, і синтезувати на її основі вторинні документи, дотримуючись ясності, точності, інформативності, лаконічності викладу. Для істотного підвищення ефективності редагування вони мають також добре розумітися на використанні елементів образності в таких документах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на те, що вивченню образних засобів на рівні загальнозживаної мови присвячено багато мовознавчих праць [1–6], така актуальна й цікава наукова проблема, як редагування науково-інформаційних текстів щодо їх образності, є темою майже не дослідженою. Пояснити це частково можна наявністю традиційної точки зору, згідно з якою основна мета науково-інформаційної літератури — об'єктивно передати суть первинного документа в компактній, економній формі — викликає в редактора необхідність абстрагуватися від усього індивідуально-особистісного, суб'єктивно-оцінного, унаслідок чого науково-інформаційний текст стає емоційно нейтральним. Проте дослідження таких текстів переконує в тому, що хоча вони і є вкрай точними та стислими, у них все-таки наявна образність.

Мета статті. З'ясувати доцільність вживання та роль образних засобів у науково-інформаційному мовленні. Оскільки міру використання таких

засобів у сухому й чіткому науково-інформаційному викладі не встановлено, важливо виявити роль редактора в їх опрацюванні, адже саме він покликаний забезпечити стандартизацію та доступність викладу водночас.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науково-інформаційному тексті можна спостерігати поєднання, доволі часто небезконфліктне, інтерперсональних та інституційних засад, що знаходить формальне вираження у введених образних засобів як стилістично маркованих одиниць у чуже для них інституціональне стильове середовище та їх гармонійному поєднанні зі стилістично нейтральними елементами. Включення в «строгі мовленнєві зони» науково-інформаційного тексту образних засобів, з одного боку, може бути неефективним і свідчити про недостатній текстотворчий досвід інформатора та неточне усвідомлення жанрових конвенцій науково-інформаційного дискурсу, що істотно знижує ступінь авторитетності тверджень і викликає в читача закономірне враження, що інформаторові ніколи було працювати над вторинним текстом. З другого боку, це включення ефективне, якщо воно продиктоване прагненням відтворити в науково-інформаційному тексті неповторний мовний дар автора первинного твору, а іноді — ще й ефектним, оскільки вказує на неординарність інформатора в доборі припустимих засобів для досягнення кінцевого результату. Якщо ефектність комунікативно егоцентрична, не мотивована позитивним результатом, вона свідчить лише про намагання інформатора при оформленні тексту керуватися власними інтересами, власним розумінням правил спілкування в соціальному середовищі та відсувати при цьому інтереси читача на другий план. Для сприймання такого відхилення від тональності науково-інформаційного викладу як ефективної взаємодії двох дискурсів читач має відчувати, що інформатор не ігнорує типових норм цього дискурсу, а діє в його інтересах, даючи змогу отримати необхідну інформацію і водночас насолодитися прекрасною мовою справжнього майстра своєї справи.

Специфіка образності в науково-інформаційному тексті, як і в первинному науковому тексті, на основі якого його створено, полягає в тому, що вона спрямована передусім на інтелект читача, а вже потім — на чуття й емоцію. Образність допомагає чіткіше висловити суть описуваного явища й сформулювати в читача відповідну концептуальну картину, викликати в нього незначну емоційну реакцію, необхідну для адекватного сприйняття викладеного матеріалу. Оскільки, як стверджують сучасні науковці [6; 7], образність інформує і про об'єкт, і про суб'єкт пізнання, редактор та інформатор (людина, що створила науково-інформаційний текст) застосовують її також і для того, щоб показати індивідуальність автора першоджерела. Незважаючи на те, що з огляду на основну ознаку науково-інформаційних текстів — об'єктивний виклад, образність тут «не може бути занадто яскравою, вона здебільшого оцінна» [8, с. 42], у цих текстах можуть використовуватись образні означення (епітети) — *струнка політика, ворожий інститут, повне розуміння, чіткі критерії, нескінченна турбота*. Такі експресивні мовні засоби допомагають оживити надмір «сухий» стиль науково-інформаційного викладу й відтворити рівень образного сприйняття досліджуваного об'єкта автором першоджерела та його здатність передати

це в тексті. Трапляються іноді й власне оцінні означення на кшталт *незвичайний, унікальний, особливий, величезний* тощо, які передають суб'єктивне, небайдуже ставлення автора до висловленого, що зближує його з читачем. Але найчастотнішими є оцінні означення, що позначають:

- ступінь значущості явища (події, факту) — *актуальний, важливий, головний, основний, центральний* тощо;
- зв'язок з попереднім чи наступним фактом або подією — *вторинний, новий, первинний, повторний, початковий, середній, сучасний* тощо;
- ступінь належності предмета до класу подібних — *спеціальний, специфічний, стандартний, традиційний, характерний* тощо;
- його неповторність — *єдиний, одиничний, унікальний*, складність чи простоту — *елементарний, простий, складний*.

Доволі часто оцінні конструкції вміщують одночасно власне оцінку та функціональний аспект «інтенсивність», тобто кількісну міру оцінки якості. Серед уживаних у науково-інформаційному мовленні засобів оцінної інтенсифікації редактори віддають перевагу найвищому ступеню порівняння:

Проаналізовано найвпливовіші населені пункти, виокремлено етапи їх формування.

З'ясовано особливості становлення соціальної інфраструктури міст, стан задоволення медичних та освітніх потреб промислових робітників як найбільш значущий важель у формуванні міського способу життя.

та прислівникам:

Проаналізовано метод вібромоніторингу вузлів тягових електричних машин на принципово новій апаратній основі з використанням ПЕОМ, а також створенням відповідної бази даних за браковочними параметрами.

Виражена такими мовними засобами оцінка ґрунтується на тому, що вона подається через призму індивідуально-емоційного сприйняття першоджерела інформатором. На загальному тлі об'єктивних форм оцінки, характерних для аналізованих текстів, стилістичне забарвлення цих інтенсифікаторів виступає по-особливому виразно, контрастно, надає викладу більшої переконливості. При цьому інформатор спирається, з одного боку, на ставлення автора першоджерела до предмета чи явища, якому приписується цінність, а з другого, — на стереотипні уявлення про об'єкт і на загальноприйняті критерії оцінювання притаманних йому ознак. Після опрацювання першоджерела та «пропускання» вміщеної в ньому інформації через себе, через власне сприйняття інформатор обов'язково відтворює авторську оцінку. Проте в науково-інформаційних текстах простежуються емоції та відчуття інформатора, якими він переконує читача. При цьому редактор має прослідкувати, щоб таке переконування було ненав'язливим, а читач зміг погоджуватись із запропонованим ставленням до оцінюваного об'єкта або мати іншу точку зору.

Використання таких інтенсифікаторів — припустиме, але в жодному разі це не органічна ознака науково-інформаційного викладу, який тяжіє до засобів мовлення, позбавлених емоційного навантаження й експресії. Серед

засобів надання експресивності в науково-інформаційному тексті іноді можуть використовуватися метафори, стислість і глибина образного світу яких «дає змогу точніше, адекватніше передати авторську думку» [9, с. 239]. Більшість з них переноситься сюди з першоджерела, щоб передати стиль та інтенцію його автора, наприклад:

Зазначено, що зниження податкового навантаження позитивно вплине на прискорення економічного зростання, дозволить зменшити податковий тягар на малозабезпечені верстви населення, а також зменшити темпи зростання інфляції, підвищити купівельну спроможність населення, що приведе до пожвавлення виробничого сектора та збільшить надходження від податку на прибуток підприємств.

Як бачимо, для того, щоб відобразити негативне ставлення автора першоджерела до великого державного боргу України й викликати відповідне ставлення до нього й читача, інформатор услід за автором послуговується експресивним словом *тягар*, яке в своєму значенні має семи «важка ноша, дуже важкі обов'язки, знегоди, клопоти» [10, с. 1489]. Вживання цього слова дозволяє викликати певні емоції, вплинути на читача ще й тому, що воно належить до розмовної лексики, яка нагадує функціонування мови в повсякденному житті. Зіставлення досліджуваних явищ зі знайомою й зрозумілою читачеві картиною його повсякденного життя позитивно впливає на сприймання інформації, особливо ученими-початківцями, які внаслідок цього вважають автора «своїм».

Значного поширення в науково-інформаційному мовленні набули номінативні метафори, утворені образним переосмисленням загальноживаних слів. Більшість цих метафор наділена когнітивною функцією. Образно-оцінний компонент у них ніби зникає, і вони зі сфери асоціативного значення переходять у сферу значень конструктивних елементів стилю, наприклад:

Запропоновано уточнену розрахункову схему, що враховує спільну роботу кранової рейки, верхнього пояса, стінки підкранової балки й експлуатаційного стану конструкцій.

Термін *пояс*, в основі якого метафора, уже міцно утвердився в термінологічній системі, став загальноживаним, звичним, він утратив свою експресивність, оскільки звичне не констатується свідомістю, не звертає на себе увагу й тому є нейтральним. Незважаючи на це, такі терміни (Л. М. Алексеева їх називає метафоричними [11]) стимулюють евристичний потенціал інтелекту читача. Ураховуючи здатність впливати на асоціативну сферу мислення, досвідчені інформатор і редактор обов'язково переносять їх з первинного тексту в науково-інформаційний.

Проте найбільший потенціал впливу мають слова з чітко вираженою метафоричністю, що є досить яскравим образом, який дає можливість зазирнути всередину будь-якого наукового поняття, окреслити його зміст. Слова з образною асоціативністю використовуються для опису предмета дослідження. Як зазначає М. Б. Воробйова, у пошуках досить виразних мовних засобів наука «все частіше звертається до сфери людських взаємин та емоційних реакцій» [12, с. 36]. Науково-інформаційні тексти не виняток, тому для характеристики

предметів, процесів, властивостей тощо в них використовують слова, семантично пов'язані з діями людини або інших живих істот. Так, *збирання платежів* може бути *безболісним*, *матеріал* може мати *втому*, *зразки металів*, як і люди, бувають *свідками*. У термодинаміці *частинки збираються в ансамбль і консолідуються, моделі гармонізують*.

Щоб показати владу як годівницю чи боротьбу за неї, нерідко використовують мовний стереотип «корито», наприклад:

Підкреслено, що хоч би хто до влади не прийшов, ставитимуться до неї як до «великого корита».

Значено, що страх втрати корита — одна з найпотужніших перешикод на шляху реформування системи управління. Позбутися цього явища можна усуненням його носіїв, а також ймовірності існування такого корита для обраних.

Застосування таких мовних засобів може вплинути на читача більше, ніж ціла низка переконливих фактів, логічних доказів і безперечних суджень, адже ніщо не може бути переконливішим, ніж сфера вчинків, почуттів і прагнень людини. Додають експресивності в науково-інформаційний текст також образні засоби, які позначають схожість людей з іншими живими істотами. Наприклад, у реченні *«Українські олігархи, на думку автора, — це вигодована Москвою кримінальна суспільна верства, що кровно зацікавлена в збереженні своїх прибутків і вимушена дбати в Україні про інтереси сусідів»* олігархи прирівнюються до деяких домашніх істот, яких звичайно відгодовують. Вжиті метафори — важливий засіб впливу на читача, адже дозволяють образно висловити авторську оцінку інформації та зробити текст яскравим і цікавим. Вносити образність можуть і лексеми, які зазвичай позначають особу або якусь соціальну інституцію, але вживаються в незвичному амплуа — для опису предметів та їх властивостей, наприклад, *інституції* так само, як і рослини, *укорінюються*, між ціннісними орієнтаціями політичного лідера і його послідовниками може існувати *зazor*. Використання образних засобів, в основу яких покладено схожість когось або чогось за якимись ознаками, приводить до «перенесення знання про вже пізнаний об'єкт на об'єкт досліджуваний» [13, с. 6], що сприяє кращому розумінню й сприйманню викладеної інформації. Переносючи ці образні засоби з першоджерела в науково-інформаційний текст, редактор та інформатор намагаються передати прагматичні установки автора, його індивідуальний стиль, уподобання в доборі мовних засобів.

Одним із засобів увиразнення, до якого інколи вдаються інформатори, є економні за складом і дуже вагомі за змістом усталені словосполучення — фразеологізми: *гілка влади, обличчя української діаспори, левова пайка, історичне коріння, геополітичний клімат, руйнівна сила, дорога в один бік, оповита серпанком, переплетіння повноважень, прибрати до рук, кидати тінь, довести до логічного кінця, вивести з пустелі сум'яття*. Використання цих мовних засобів можна пояснити їх лаконічністю і стислістю, тобто ознаками, характерними саме для науково-інформаційного викладу. Крім того, образно-емоційний характер фразеологічних одиниць робить науково-інформаційний текст яскравішим, цікавішим, пробуджує інтерес читача до його прочитання.

Експресивність як «сукупність семантико-стилістичних ознак мовної одиниці, що забезпечують її здатність виступати в комунікативному акті засобом суб'єктивного ставлення мовця до змісту» [14, с. 591], не може «обмежуватися одиницями лише одного рівня мови» [15, с. 113], вона властива всім рівням мови науково-інформаційних документів. На синтаксичному рівні експресивність забезпечується виділенням тих чи інших аспектів, уточненням якоїсь важливої з точки зору інформатора та редактора інформації, поданням додаткових відомостей, пояснень для того, щоб привернути до них увагу читача. Для цього в науково-інформаційних текстах широко застосовуються уточнювальні вставні та вставлені конструкції, які за будовою бувають однослівними, у формі сполучення слів або речення. Незалежно, вони виокремлюються з двох сторін і поділяються за способами їх виділення на чотири види, зокрема на виділені за допомогою: а) круглих дужок; б) тире; в) ком; г) квадратних дужок. Перші три види зазвичай містять додаткову інформацію, конкретизацію того, про що розповідається в основному тексті. Наприклад:

Виокремлено комплекс характерних ознак, за якими серед широкого кола правових санкцій (у тому числі й економічних), передбачених чинним законодавством, можна виділити адміністративно-правові, та обґрунтовувати їх родову належність до адміністративних стягнень.

Досліджено вплив патології — дужного опіку ока кролів — на параметри надходження РФ і ДГ у вологу передньої камери ока за їх внутрішньосудинного та внутрішньом'язового введення.

Розглянуто один з аспектів когнітивної категоризації — шляхи розвитку наявних у картині світу англomовного суспільства категорій — у тому вигляді, в якому вони реалізовані в поповненні англійської мови новими номінативними одиницями.

В основній групі, крім відомих методів ендоскопічного гемостазу, було застосовано внутрішньодуоденальне стентування для зупинки виразкової кровотечі та ремоделювання звуженого просвіту ДПК.

Як видно з наведених речень, уточнення розвивають і поглиблюють попереднє поняття, думку, унаслідок чого відбувається приріст нового знання. За допомогою уточнень, які в науково-інформаційному викладі служать одним із основних засобів аргументації, здійснюється поетапне зближення й гармонізація наукових картин автора й читача. Як зазначає О. Д. Пономарів, уточнювальні конструкції з'являються тоді, коли мовець у ході висловлення думки помітив необхідність щось уточнити, роз'яснити або дати побіжні зауваження чи коментарі [8]. Вони можуть за допомогою більш зрозумілих синонімів і загальноживаних слів пояснювати значення того чи іншого терміна:

Розкрито зміст внутрішніх аграрних правовідносин — членських, земельних, майнових, трудових і управлінських.

або вказувати на те, в якому зі своїх значень використовується багатозначне слово — у ролі терміна чи поняття:

Використання цих критеріїв із залученням відповідних нормативів і 5-рівневих оцінювальних шкал дозволило визначити найбільш ефективні сис-

теми застосування добрив, а саме: сидеральну систему, яка в еколого-енергетичному аспекті переважає всі інші технології та забезпечує одержання високоякісного врожаю еталонного рівня.

Унаслідок цього пояснюване поняття постає в конкретнішій формі та стає зрозумілішим для читача.

Уточнювальні конструкції можуть бути аббревіатурою, перекладом термінів і понять, їх науковою назвою. У такому разі вони найчастіше подаються в круглих дужках. Іноді навпаки, слово наводиться іноземною мовою, а переклад на українську подається в дужках. Як уточнення оформляються зазвичай і різноманітні посилання на роботи інших авторів та асоціативні згадування про когось або про щось.

З розділових знаків, що виділяють уточнювальні вставні слова й конструкції, в аналізованих текстах переважають коми. Якщо вставні слова входять до складу відокремлених членів речення, вони, як правило, комами не виділяються. Наприклад:

Показано особливості здійснення авторських прав цими суб'єктами на підставі авторського договору, зокрема договору про винагороду між автором і роботодавцем.

Вставлені конструкції, які містять додаткове пояснення, виділяються зазвичай дужками незалежно від того, виражені вони реченням, словосполученням чи одним словом:

Виокремлено комплекс характерних ознак, за якими серед широкого кола правових санкцій (у тому числі й економічних), передбачених чинним законодавством, можна виділити адміністративно-правові, та обґрунтувати їх родову належність до адміністративних стягнень.

Показано, що ефективні магнітні поля, які відповідають магнетизації та магнітному моменту (або їх лінійній комбінації) підрешітки, можуть бути визначальними змінними дисипативної функції.

У науково-інформаційних текстах іноді можна зустріти складні синтаксичні будови, в яких одночасно використовуються вставні та вставлені конструкції або їх поєднання, наприклад:

Доведено, що над полем характеристики O всі регулярні автоморфізми груп блочно-трикутних перетворень (зокрема, групи Жонк'єра) є внутрішніми [28, 2005, сер. 1, № 4, с. 10].

*Проаналізовано вплив різних концентрацій ауксину (нафтилоцтова кислота (НОК)) і цитокінінів (бензіламінопурін (БАП), зеактин, тідіазурон) на морфогенез та регенерацію рослин *N. Africana* в разі використання листових пластинок і міжвузлів як експлантатів [28, 2005, сер. 1, № 4, с. 95].*

У цьому разі наявне ступінчасте, або ускладнене, уточнення, яке сприяє поступовому просуванню «смыслебудівного» процесу.

Конкретизувальні засоби, виділені квадратними дужками, вживаються зазвичай у заголовній частині науково-інформаційного тексту, де вони подають перекладений або конкретизований інформатором заголовок першоджерела й інформацію про те, що першоджерело взято з електронних ресурсів.

Одним із ефективних стилістичних засобів виділення і, як результат, впливу на читача є використання стратегії контрасту, коли в знайомому, звичному для читача явищі виявляються нові грані, протиріччя. Наприклад:

Зазначено, що це обумовлено не зростанням питомої поверхні каталізатора, а збільшенням поверхневої концентрації активних станів.

Протиставлятися можуть також відносно протилежні поняття й ознаки, які належать до однієї парадигми, становлять одне ціле:

Проаналізовано взаємодію цивільного законодавства з іншими галузями законодавства України як інструментами не лише правового забезпечення майнових відносин товарного характеру, а й втручання держави у відносини приватних осіб.

Проведено класифікацію суб'єктів адміністративно-правової охорони права інтелектуальної власності за критерієм ступеня охорони на види об'єктів: охорони в широкому (охорона + захист) та у вузькому розумінні; адміністративно-правового захисту; об'єктів, які формально не підпадають під адміністративно-правову охорону, хоча потребують її, та об'єктів, які не потребують адміністративно-правової охорони.

Зазначено, що це обумовлено не стільки зростанням питомої поверхні каталізатора, скільки збільшенням поверхневої концентрації активних станів.

Протиставленням створюється ефект неочікуваності нової ознаки (твердження, явища), порушується безперервність і передбачуваність. Неочікуване чинить опір сприйманню. Подолання опору вимагає деяких зусиль з боку читача й тому сильніше впливає на нього.

Таким чином, науково-інформаційний твір, що відображає процес пізнання тих чи інших предметів, явищ, фактів, поєднує в собі як саме знання про них, так і їх оцінку автором дослідження.

Науково-інформаційний текст, який характеризується стриманістю у вираженні оцінки й кваліфікації предметів і явищ матеріального світу та доцільною організацією мовного матеріалу, передає здебільшого раціональне в мовній поведінці інформатора. Раціональне вживання мовних засобів відтворює також і впевненість автора первинного твору в правильності наукового пошуку, у достовірності викладеного, і свідчить про наявність у нього обґрунтованих знань об'єкта дослідження, осмислення якого втілюється у формулюванні чітких понять. Отож експресивні засоби, які надають мовленню оригінальності та виразності, передають смисл з підвищеною інтенсивністю і виступають «стимулом для позитивної чи негативної емоційної реакції» [16, с. 6] читача, не є необхідною частиною його мовної тканини, вони залишаються в ньому іностильовими. Незважаючи на це, експресиви в науково-інформаційному тексті допустимі й інколи навіть доречні, оскільки сприяють вираженню непідробної ширості автора первинного твору, передають атмосферу довірливого діалогу з читачем. Їх використанням інформатор і редактор дають змогу читачеві побачити особливості авторського ідеостилу — систему змістовних і формальних мовленнєвих характеристик текстів, що відтворюють особливості його мовного

мислення. Але, щоб не порушувати загальних закономірностей викладу, кількість експресивних мовних засобів тут має бути незначною. Науково-інформаційні тексти експресивні не з позиції мовного вираження, а стосовно впливу на читача, тобто для науково-інформаційного викладу характерна так звана логічна або інтелектуальна експресивність. Інтенсивність та експресивність створюють прагматичний ефект виразності й зображальності мовлення, вони виконують функцію не лише повідомлення, а й посиленого впливу на читача. Образність у науково-інформаційному тексті зумовлена інтенцією автора першоджерела та намаганням інформатора передати її читачеві, щоб справити на нього вплив. Використанням образних конструкцій можна краще передати зміст першоджерела, так оформити думку його автора, щоб читач зумів якомога легше, повніше й адекватніше її сприйняти.

Висновки. Для підвищення якості науково-інформаційного тексту редактор повинен слідкувати за тим, щоб кожне речення, кожне слово були точними й доречними з точки зору сенсу та стилю. Він має стежити за тим, щоб в інформатора не було спокуси до надмірного охудожнення тексту та, як наслідок, відхилення від принципів науково-інформаційного мовлення. Водночас, незважаючи на те, що в суспільну свідомість поступово вкорінилися сумнівні ідеї щодо аскетичності науково-інформаційного викладу й неприйнятності категорії образності, в умовах нового динамічного часу, піднесення людського фактора в усіх сферах його прояву має змінюватися ставлення до літературної форми науково-інформаційних текстів: потрібна гуманізація викладу, дедалі більша орієнтація на інтереси, потреби й можливості читача, щонайбільше пристосування тексту до участі в комунікації. Не варто боятися «пускати» іноді в науково-інформаційний виклад форми, властиві живій мові. Розумне застосування експресивних лаконічних мовних структур не лише не зіпсує його, а навпаки, зробить комунікативно повноцінним. Натомість, варто уникати схоластичного викладу — свідомого, навмисного ускладнювання простих речей, за яким відчувається бажання щодалі дистанціюватися від широкої аудиторії. Причому нерідко це пояснюється не якимось свідомим прагненням продемонструвати власну інтелектуальну перевагу, а навпаки, бажанням донести до читача максимальну кількість інформації. У зв'язку з цим виникає поняття науково-інформаційного тексту «традиційного», створеного за допомогою лише стилістично нейтральних засобів і стандартних мовних кліше, та тексту «новаторського», де вже можливі відступи від суворих мовних стандартів, що виражається в зверненні інформаторів до образних засобів мови, зокрема метафор. Використання образних засобів активізує увагу читача, зосереджує її на істотних моментах змісту, полегшує засвоєння інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко Н. О. Стійкі дієслівні сполуки у публіцистичному тексті: типологічні ознаки та експресивний потенціал : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Наталія Олександрівна Бойченко. — К., 2002. — 192 с.
2. Давиденко Л. Б. Синтаксичні функції і структурно-семантичні модифікації фразеологічних одиниць / Л. Б. Давиденко. — К. : УКД Київ. держ. пед. ін-т імені Миколи Драгоманова, 1992. — 23 с.

3. Зарицький М. С. Стилістика сучасної української мови : навч. посіб. / М. С. Зарицький. — К. : Парламентське вид-во, 2001. — 156 с.
4. Лещук Т. Й. Типологія термінологічних підсистем / Т. Й. Лещук. — Львів, 1999. — 212 с.
5. Мамалига А. І. До питання про структурно-семантичні зміни фразеологізмів у мові газети / А. І. Мамалига // Укр. мовознавство. — К., 1973. — Вип. 1. — С. 72–79.
6. Дядюра Г. М. Образність у науковому тексті / Г. М. Дядюра // Українська мова: з минулого в майбутнє. — К., 1998. — С. 127–129.
7. Котюрова М. П. Научный текст в аспекте индивидуального стиля мышления / М. П. Котюрова // Styl a tekst : materialy miedzynarodowej konferensji naukowej. — Opole, 1996. — S. 243–249.
8. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. — К. : Либідь, 1992. — 248 с.
9. Стельмах Б. Образна система наукових праць А. Ю. Кримського та інші засоби емоційного впливу на читача / Б. Стельмах // Вісник Львівського ун-ту. — 2004. — Вип. 34, ч. II. — С. 238–243. — (Серія філол.).
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. — К. : ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
11. Алексеева Л. М. Метафора в научном общении / Л. М. Алексеева // Человек. — Коммуникация. — Текст. — Барнаул, 1988. — Вып. 2, ч. 1. — С. 7–9.
12. Воробьева М. Б. Влияние современной интеграции науки на научный язык и научную литературу / М. Б. Воробьева // Стиль научной речи. — М. : Наука, 1978. — С. 23–36.
13. Дядюра Г. М. Функціональні параметри образності в науковому стилі (на матеріалі текстів природничих та технічних наук) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Г. М. Дядюра. — К., 2001. — 22 с.
14. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. — М. : Сов. энциклопедия, 1990. — 685 с.
15. Серажим К. С. Оцінна лексика у політичному дискурсі / К. С. Серажим // Наукові записки. — К. : Інститут журналістики, 2002. — Т. 9. — С. 112–117.
16. Вуколова В. О. Експресиви як сигнали підтекстової інформації (на матеріалі роману Ф. М. Достоевського «Брати Карамазови») : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / В. О. Вуколова. — К., 2004. — 24 с.

REFERENCES

1. Alekseeva L. (1988), Metaphor in scientific communication, Man. — Communication. — Text, Vol. 2., part 1, pp. 7–9.
2. Boychenko N. (2002), Fixed verbal compounds in journalistic text: typological features and expressive potential». A Thesis Submitted in the fulfilment of the Requirements of National University of Ukraine for the Degree of PhD in Philology. Stoke-on-Trent: National University of Ukraine, 192 p.
3. Busel V. (ed.) (2005), Big Dictionary of Modern Ukrainian (enhancements and additions included), Kyiv: Perun, 1728 p.
4. Vorobeva M. (1978), Influence of modern science in scientific integration language and scientific literature, Scientific speech styles, p. 36.
5. Vukolova V. (2004), Expressive constructions as signals subtext information (based on the novel by Fyodor Dostoyevsky «The Brothers Karamazov»). A Thesis synopsis submitted in the fulfilment of the Requirements for the Degree of PhD in Philology, 24 p.

6. Davydenko L. (1992), The syntactic functions and semantic of structural modifications idioms, UKD National Pedagogy University named after M. Dragomanov, 23 p.
7. Dyadyura G. (1998), Figurativeness in scientific text, Ukrainian language: from the past to the future, pp. 127–129.
8. Dyadyura G. (2001), Functional parameters of figurativeness in scientific style (on the basis of natural sciences and engineering texts). A Thesis synopsis submitted in the fulfilment of the Requirements for the Degree of PhD in Philology, 22 p.
9. Zarytskiy M. (2001), The style of the modern Ukrainian language: Text-book, Kyiv : Parlamentske vyd-vo, 156 p.
10. Koturova M. (1996), Scientific text to individually style main ways of thinking, Styl a tekst. Materialy miedzynarodowej konferensji naukowej, pp. 243–249.
11. Leshchuk T. (1999), Types of terminological subsystems, Lviv, 212 p.
12. Yartseva V. (ed.) (1990), Linguistics Encyclopaedic Dictionary, Moscow: Russian Encyclopaedia, 685 p.
13. Mamalyga A. (1973), On the structural and semantic changes of phraseology in newspaper's language, Ukrainian Linguistics, Vol. 1, pp. 72–79.
14. Ponomariv O. (1992), Style of modern Ukrainian language, Kyiv: Lybid, 248 p.
15. Serazhym K. (2002), Judgment-based vocabulary of political discourse, Scientific Notes, Kyiv: Institute of Journalism, Vol. 9, pp. 112–117.
16. Stelmakh B. (2004), Figurativeness in scientific papers by A. Krymskiy and other means of emotional impact on the reader, Herald of Linguistics University, Philology, Vol. 34, part II, pp. 238–243.

EDITOR'S WORK UNDER THE PICTURESQUENESS OF THE SCIENTIFIC INFORMATIONAL TEXT

O. V. Trishchuk

*National Technical University of Ukraine
«Kyiv Polytechnic Institute»,
1/37, Yangelia St., Kyiv, 03056, Ukraine
triov@ukr.net*

The subject of this research has been studying different linguistic means of expressing emotions which help to enliven somewhat dry scientific informative text and make it more persuasive. Our research has been focused on metaphors and idioms, as their conciseness and depth help to deliver an author's idea and his unique style in the most precise and adequate manner. On the syntactic level, expressivity is provided by highlighting certain aspects of the text, specifying more important from the point of view of the author information, introducing additional information and explanations with the idea of drawing readers' attention to them. Therefore an editor has to know how to use of the specifying inserted patterns. The author of this research comes to the conclusion that it is quite acceptable to introduce some informal language patterns into scientific language and there is no need to be afraid of doing it. Reasonable use of expressive laconic linguistic patterns will not only spoil it but will make it communicatively full-fledged.

Keywords: *scientific informational text, expression, metaphor, idiom, picturesqueness.*

Стаття надійшла до редакції 03.12.2014.

Received 03.12.2014.